

การตรวจวิเคราะห์ธาตุแมงกานีสและแอนติโมนีในเขม่าดินปืน
โดยวิธีนิวตรอนแอคติเวชัน

ร้อยตำรวจตรีอัมพร จารุจินดา

006529

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
หน่วยวิชานิวเคลียร์เทคโนโลยี
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๔๘

DETERMINATION OF BARIUM AND ANTIMONY IN GUN SHOT RESIDUES
BY NEUTRON ACTIVATION ANALYSIS

Pol. Sub Lt. Amporn Charuchinda

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Engineering
Division of Nuclear Technology
Graduate School
Chulalongkorn University

1975

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาคามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

สมาน อนุเวท
.....

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

สุวิมล อนุเวท
..... ประธานกรรมการ

สุวรรณี แสงเพชร
..... กรรมการ

กรรณ อนุเวท
..... กรรมการ

พร.ก.ก.ส. โสภณ
..... กรรมการ

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย   คร.กรรณิกา   ศิริเสนา

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การตรวจวิเคราะห์หาธาตุแวนิแวนและแอนติโมนีในเขม่าคินีนไทยวิธี
 นิวตรอนแอคติเวชัน
 ชื่อ ร้อยตำรวจตรีอัมพร จารุจินกา หน่วยวิชา นิวเคลียร์เทคโนโลยี
 ปีการศึกษา 2517

บทคัดย่อ

ได้ศึกษาวิธีตรวจเขม่าคินีนบนมือโดยการวิเคราะห์ปริมาณของธาตุแอนติโมนีและแวนิแวนบนมือทั้ง 2 ข้าง ทั้งก่อนและหลังการยิงปืน สำหรับแอนติโมนีนั้นใช้ทดสอบกับบุคคลจำนวน 7 คน โดยเก็บตัวอย่างทั้งก่อนและหลังการยิงปืน อย่างละ 5 ครั้ง ส่วนแวนิแวนนั้นได้ศึกษาจากบุคคลเพียงคนเดียว โดยเก็บตัวอย่างแบบเดียวกับการศึกษาปริมาณแอนติโมนี ใช้สารละลาย 4% เซลลูโลสอะซีเตท อะอะซีโตน เป็นตัวสกัดเขม่าคินีนจากมือ แล้วนำไปวิเคราะห์ปริมาณธาตุทั้ง 2 ด้วยวิธีนิวตรอนแอคติเวชัน สำหรับแอนติโมนีนั้นใช้วิเคราะห์แบบไม่ต้องใช้กรรมวิธีทางเคมีช่วย ส่วนแวนิแวนได้ตกตะกอนในรูปแวนิแวนซัลเฟต พบว่าแอนติโมนีบนมือทั้งขวาและซ้ายก่อนการยิงปืน มีค่าเฉลี่ย 0.040 ± 0.010 ไมโครกรัม หลังยิงปืน 1 นัด มือขวาและมือซ้ายมีค่าเฉลี่ย 0.385 ± 0.063 และ 0.144 ± 0.029 ไมโครกรัม ตามลำดับ อัตราส่วนของแอนติโมนีหลังยิงปืนต่อก่อนยิงปืนมีค่าเฉลี่ย 9.9 สำหรับมือขวา และ 3.6 สำหรับมือซ้าย ส่วนปริมาณแวนิแวนบนมือทั้งขวาและซ้ายก่อนการยิงปืนมีค่าเฉลี่ย 0.936 ± 0.551 ไมโครกรัม หลังยิงปืน 1 นัด มือขวาและมือซ้ายมีค่าเฉลี่ย 4.092 ± 2.687 และ 1.363 ± 0.879 ไมโครกรัม ตามลำดับ ไม่พบความแตกต่างจนเป็นที่สังเกตในปริมาณแอนติโมนีบนมือระหว่างเพศชายและหญิง ผู้สูบบุหรี่และไม่สูบบุหรี่ ปริมาณแอนติโมนีบนมือหลังยิงปืนหลายนัด ไม่แตกต่างจากยิงปืน 1 นัด และปริมาณแอนติโมนีบนมือหลังยิงปืน จะค่อยๆ ลดลงจนเท่ากับระดับปกติภายใน 2 วัน หลังจากยิงปืน

Thesis Title   Determination of Barium and Antimony in Gun
                                 Shot Residues by Neutron Activation Analysis.

Name   Pol. Sub Lt. Amporn Charuchinda
                                 Division Nuclear Technology

Academic Year   1974

ABSTRACT

The antimony contents on both hands of 7 persons before and after firing an automatic pistol were determined by instrumental neutron activation analysis. The gun shot residues were removed from hands by a 4% solution of cellulose acetate in acetone. The average content of antimony on both hands before firing obtained from 70 measurements (35 from each hand) was $0.040 \pm 0.010 \mu\text{g}$, whereas the average contents on the right and the left hands after 1 firing were 0.385 ± 0.063 and $0.144 \pm 0.029 \mu\text{g}$ respectively. The ratio of the antimony contents after 1 firing to the normal level (before firing) was 9.9 for the right and 3.6 for the left. No significant difference was observed between male and female, smoker and non-smoker. The antimony content after several firings was not much different from that of 1 firing and it reduced to the normal level within 2 days after firing. The barium contents before and after firing were studied from one person. Barium was precipitated as BaSO_4 before counting. An average contents of $0.936 \pm 0.551 \mu\text{g}$ for both hands before firing, $4.092 \pm 2.687 \mu\text{g}$ for the right hand and $1.363 \pm 0.879 \mu\text{g}$ for the left hand after 1 firing were found.

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือและแนะนำ ทั้งในด้านวิชาการและการทดลอง จาก อาจารย์ ดร.กรรติกา ศิริเสนา นักวิทยาศาสตร์ประจำกองเคมี สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ และจากสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ ที่ได้อำนวยความสะดวกในด้านเครื่องมือ และวัสดุอุปกรณ์ทั้งหมดที่ใช้ในการวิจัยนี้

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณ คุณเชาว์ รอคทองคำ และข้าราชการในกองเคมี สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติทุกท่าน ที่ได้ช่วยเหลือและให้ความสะดวกในการทำการวิจัยนี้ เป็นอย่างดียิ่งตลอดมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
รายการตารางประกอบ	ฉ
รายการรูปประกอบ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ปัญหาการตรวจเขม่าคินเป็นบนมือผู้ต้องสงสัยว่าไคยงปีนมา	1
1.2 ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.4 นิยามของคำต่างๆ ที่ใช้เป็นภาษาเทคนิค	4
บทที่ 2 ทฤษฎี	5
2.1 การวิเคราะห์แบบนิวตรอนแอกติเวชัน	5
2.1.1 ปฏิกิริยาของนิวตรอนต่อสาร	5
2.1.2 นิวตรอนแอกติเวชัน	5
2.1.3 ความไวของการวิเคราะห์หาธาตุด้วยวิธีนิวตรอน แอกติเวชัน	7
2.1.4 ข้อผิดพลาดเกี่ยวกับการวิเคราะห์แบบนิวตรอนแอกติเวชัน	7
2.1.5 นิวตรอนแอกติเวชันของแอนติโมนี	8
2.1.6 นิวตรอนแอกติเวชันของแมเรียม	10
2.2 เขม่าคินปีน	11
2.3 การแพร่กระจายของเขม่าคินปีนบนมือหลังจากยงปีน	12

บทที่ 3	เครื่องวัดรังสี	15
3.1	หัววัดรังสีชนิดกึ่งตัวนำ	15
3.2	Energy Resolution ของ Ge(Li) Detector ..	16
3.3	การคำนวณหาพื้นที่ใต้ Peak ของแกมมาสเปกตรัม	17
บทที่ 4	วิธีการดำเนินงานและผลการวัดปริมาณแอนติโมนีและแมเรียมในเขม่าคินีน	19
4.1	อุปกรณ์และเครื่องใช้ในการดำเนินงาน	19
4.1.1	สารประกอบเคมีที่ใช้ในการเตรียมตัวอย่างจากมือ ..	19
4.1.2	อาวุธปืนและกระสุนปืน	19
4.1.3	Ge(Li) Detector	19
4.2	การเก็บตัวอย่าง	21
4.3	การเตรียมตัวอย่างและสารมาตรฐานของแอนติโมนีและแมเรียม เพื่อการอาบรังสี	21
4.4	การอาบรังสีนิวตรอนจากเครื่องปฏิกรณ์ปรมาณู	22
4.5	การวัดปริมาณแอนติโมนีและแมเรียม	24
4.6	การตรวจสอบธาตุที่พบในเซลล์โลสอะซีเตตที่ใช้ และบนมือที่เก็บ ตัวอย่าง	30
4.7	การคำนวณปริมาณของแอนติโมนีและแมเรียม	30
บทที่ 5	การอภิปรายผลการวิจัย	46
บทที่ 6	สรุปผลและข้อเสนอแนะ	51
	บรรณานุกรม	53
	ประวัติการศึกษา	54

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
4-1 ผลการวัดปริมาณแอนติโมนีบนมือของบุคคลที่ 1 (นักกรชาย)	35
4-2 ผลการวัดปริมาณแอนติโมนีบนมือของบุคคลที่ 2 (นักศึกษาชาย)	36
4-3 ผลการวัดปริมาณแอนติโมนีบนมือของบุคคลที่ 3 (นักศึกษาหญิง)	37
4-4 ผลการวัดปริมาณแอนติโมนีบนมือของบุคคลที่ 4 (เสมียนพิมพ์ดีดหญิง) ..	38
4-5 ผลการวัดปริมาณแอนติโมนีบนมือของบุคคลที่ 5 (พนักงานขายยา) . ..	39
4-6 ผลการวัดปริมาณแอนติโมนีบนมือของบุคคลที่ 6 (เกษตรกรชาย สูบบุหรี่).	40
4-7 ผลการวัดปริมาณแอนติโมนีบนมือของบุคคลที่ 7 (นักศึกษาชาย)	41
4-8 ปริมาณแอนติโมนีหลังยิงปืนหลายนัดและเก็บตัวอย่างทันที	42
4-9 ปริมาณแอนติโมนีหลังยิงปืน 2 นัด เก็บตัวอย่างในเวลาต่างๆกัน	42
4-10 ปริมาณแอนติโมนีบนมือหลังยิงปืนพกชนิดต่างๆ 1 นัด เก็บตัวอย่างทันที ..	43
4-11 ปริมาณแอมเรียมในเซลลูโลสอะซีเตท ที่ใช้ 1 กรัม	43
4-12 ผลการวัดปริมาณแอมเรียมบนมือก่อนและหลังการยิงปืน	44

รายการรูปประกอบ

รูปที่	หน้า
2-1	ผังการสลายตัวของแอนติโมนี -122 9
2-2	ผังการสลายตัวของแอนติโมนี - 124 10
2-3	ผังการสลายตัวของแบริียม - 139 11
2-4	ส่วนประกอบสำคัญของกระสุนปืน 11
2-5	การกระจายของเขม่าคินีนบนมือของผู้ยิงปืนสั้น 14
3-1	ภาพตามยาวของหัววัคริงส์ Ge(Li) 15
3-2	ผังวงจรของหัววัคริงส์ Ge(Li) 16
3-3	Pulse Height Analysis ของแกมมาสเปกตรัม 18
4-1	เครื่องมือที่ใช้ในการวัคริงส์ 20
4-2	หัววัค Ge(Li) พร้อมทั้งเครื่องกำบังรังสี 20
4-3	วัสดุทดลองที่ใช้และการเตรียมตัวอย่างเพื่ออาบรังสีนิวตรอน 23
4-4	สเปกตรัมของเซลลูโลสอะซีเตท 26
4-5	สเปกตรัมของสารตัวอย่างที่เก็บจากมือก่อนยิงปืน 27
4-6	สเปกตรัมของสารตัวอย่างที่เก็บจากมือหลังยิงปืน (มือข้างที่ยิงปืน) 28
4-7	สเปกตรัมของสารมาตรฐานแอนติโมนี 1 ไมโครกรัม 29
4-8	การติดตามอายุครึ่งชีวิตของธาตุในสารตัวอย่างที่เก็บจากมือหลังยิงปืน 31
4-9	แผนภูมิแท่งแสดงปริมาณแอนติโมนีนมือทั้ง 2 ข้าง ก่อนการยิงปืน 45
4-10	แผนภูมิแท่งแสดงปริมาณแอนติโมนีนมือขวาหลังยิงปืน 1 นั้ก เก็บตัวอย่างทันที 45